

CAN VE MYROBOLAN ERİK ÇEŞİTLERİNİN ODUN ÇELİĞİ VE YEŞİL ÇELİKLE ÜRETİLMESİ ÜZERİNE ARAŞTIRMALAR

Onur KONARLI (1)

G İ R İ Ş

Klonal anaçların anaçlık vasıfları ne kadar iyi olursa olsun, vegetatif yolla üretilemediği veya üretilmesi çok zor olduğu takdirde bir kıymet ifade etmez. O sebeple anaçlık vasıflarının aranmasından evvel bulunduğu iklim şartlarında vegetatif olarak üretilbilme problemlerinin halli gerekmektedir. Ondan sonradırki, bu materyel anaç denemelerine hazır hale gelmiş olur.

Yalova Bahçe Kùltürleri Araştırma ve Eğitim Merkezinde kurulmasına karar verilen erik anaç denemesine dış memleketlerde selekte edilen St. Julien A, Myrobolan B, Marianna GF 8/I anaçları yanında yerli erik çeşitlerinden CAN'nın da ithal edilmesi plânlanmıştır.

Yukarıda bahsedilen 4 erik çeşidi ile yapılan demostıratif denemede odun çelikleri kullanılmış, can ile Myrobolan B en düşük köklenme yüzdesi vermiştir. Bu netice üzerine aynı çeşitlerin yeşil çelikle sisleme (mist propagation) masalarında üretme denemelerine karar verilmiştir.

MATERYAL VE METOD

Deneme 1. — 18 Mart 1968 tarihinde Can, Myrobolan B, St. Julien A ve Marianna GF 8/I çeşitlerinden alınan odun çelikleri yastıklara dikildi, yastıklarda kullanılan harç 7 toprak 3 gübre 2 kum karışımı olup 75 c° de sterilize edildi. Çelikler dikilmeden evvel İBA (3—İndol bütirik asit) tin 500 ppm. lık konsantrasyonuna batırıldı. Hormonlandırma metodu çabuk daldırma metodu (quick dip) olup, müddeti 5 saniyedir. Herhangi bir istatistiki desen kullanılmayan bu denemedeki aşuya gelen çelikler 26 Temmuz 1968 tarihinde sayıldı.

Deneme 2. — Can erik çeşidinden alınan çelikler 27.6.1968 tarihinde sisleme masalarına dikildi. Deneme deseni tesadüf blokları olup tekerrür 4, parselde çelik adedi 16 dır. Deneme takriben 5 hafta sonra 5.8.1968 tarihinde söküldü.

Deneme 3. — 1.7.1968 tarihinde Myrobolan B erik çeşidinden alınan çelikler tesadüf blokları deneme deseninde sisleme masalarına dikildi. Parselde çelik adedi 22 olup tekerrür 3 dür. Deneme 5 hafta sonra 5.8.1968 de söküldü.

Deneme 2 ve 3 de IBA (3 - indol bütirik Asit)'tin 1500, 3000, 4000, 5000, 6000 ppm. lik konsantirasyonları kullanıldı. Bu konsantirasyonlar için hormon ilk önce % 90'lık alkolde eritildi. ve arkol konsantirasyonu % 50'ye düşecek şekilde saf su ilâve edildi. Hormonlandırmada bu % 50 alkol ve hormon eriyiği kullanıldı. Hormonlandırma metodu çabuk daldırma (quick dip) olup müddeti 5 saniyedir. Konturol olarak alınan çelikler hormona batırılmamıştır.

Sisleme (Mist propagation) masalarında köklenme vasatı olarak in-ce derece kum kullanılmıştır. Sislemeye kullanılan suyun tuzluluğu Fransız sertlik derecesinden 32 bulunmuştur.

Çelikler seraya ıslak çuvalara sarılarak getirilmiş ve serada çelik yapılmadan evvel dip tarafından suya sokularak muhafaza edilmiştir. Dalların ve çeliklerin yaprakları sık sık sulanmıştır.

Sislemeye 12 - 15 cm. boyunda çelikler kullanılmıştır. Çeliklerin en uçtaki iki yaprak hariç diğer yaprakları kesilmiş ve uçta bırakılan yapraklarda ortadan kesilerek kısaltılmıştır.

Seranın üstü güneşin tesirini azaltmak maksadı ile kireçlenmiştir.

S O N U Ç L A R

Tablo 1. — Çelik yastıklarında (açıkta) 4 erik çeşidinin köklenme durumu (Yalova — 1968).

Çeşitler	Dikilen çelik adedi	Aşıya gelen çelik adedi	Köklenme % desi
Can	392	120	30,6
St. Julien A	392	148	37,7
Myrobolan B	392	73	18,6
Marianna GF 8/1	420	354	84,3

Bütün çeşitlerde IBA'tin 500 ppm. lik konsantirasyonu kullanıldı.

Tablo 2. — Serada sisleme (mist propagation) cihazlarında Can ve Myrobolan B eriklerinin köklenme durumu. (Yalova — 1968)

Muamele	Köklenme	Beher çelikde
Can (I)	% desî	kök sayısı
		ortalaması
6000	53,1	9,0
5000	57,7	9,0
4000	67,1	7,7
3000	62,4	11,0
1500	53,1	7,1
K	26,5	2,8

Muamele	Köklenme	Beher çelikde
Myrobolan B (2)	% desî	kök sayısı
		ortalaması
6000	39,3	6,7
5000	39,3	7,7
4000	56,0	8,5
3000	57,5	8,0
1500	51,4	7,3
K	37,8	4,0

(I) F % : 5 seviyede istatistikî olarak kontrolden önemli derecede farklı.

Tukey Testi : D : 15,02, muameleler arasında istatistikî olarak önemli fark yok.

(2) İstatistikî fark yok.

- 1 — Sisleme (mist propagation) metodu ve yeşil çelikle üretimde CAN erik çeşidinde köklenme yüzdesi odun çeliğine nazaran bir mislinden fazla artmıştır. Myrobolan B'de bu artış 3 mislinden fazladır.
- 2 — Sisleme metodu ile üretimde çelik alma zamanını öne almak ve daha iyi köklenme vasatı kullanmak suretiyle köklenme yüzdesi artırılabilir.
- 3 — Sislemeye kullanılan suyun fazla tuz ihtiva etmesi köklenme yüzdesini menfi yönde etkilemiştir.
- 4 — Myrobolan B'de kontrole nazaran istatistikî bir fark bulunamamıştır. Buna göre bu denemede hormon tesir olmamış demektir.

- 5 — CAN çeşidinde sisleme metodu ile yapılan denemede kontrole nazaran istatistikî bir fark çıkmış yani hormon köklenme yüzdesini artırıcı yönde tesir etmiş demektir. Fakat yapılan Tukey testinde muameleler arasında fark bulunamamıştır. Bunun sebebi muhtemelen çeliklerin bir kısmının tam yeşil çelik devresini geçirmiş olmasıdır.

T A R T I Ş M A

Her iki çeşit için denemelere yeşil çelik ve odun çeliği ile devam etmek icap etmektedir. Can çeşidinin odun çeliği ile üretilmesi denemelerine başlanmıştır. Önümüzdeki yıl yapılacak çalışmalarda yeşil çelik mi, yoksa odun çeliği ile mi üretmenin daha uygun ve ekonomik olacağı bulunmuş olacaktır.

Bu seneki çalışmalarda Can'ı vegetatif yolla üretmenin mümkün olduğu anlaşılmıştır. Myrobolan B ile Fransa'da yapılan çalışmalarda (odun çeliği ile) köklenme nisbetinin % 18 ile % 80 arasında değişiklik gösterdiği bilinmektedir. Bizim iklim şartlarında bu varyansın olup olmadığını ve sebeplerinin araştırılması gerekmektedir.

Her iki çeşitle denemelere köklenme yüzdesini artırıcı yönde devam edilecek ve 1969 senesi kışında bu çeşitler anaç denemesine alınacaktır.

Ö Z E T

Yalova Bahçe Kültürleri Araştırma ve Eğitim Merkezinde yeşil çelik ve odun çeliği ile Can ve Myrobolan B'nin vegetatif olarak üretilmesi mevzuunda yapılan denemelerden aşağıdaki neticeler alındı:

Odun çeliği ile: Köklenme yüzdesi

Can	30,16
<u>Myrobolan B</u>	18,6

Serada ve sisleme (mist propagation) cihazlarında:

<u>Muamele</u>	<u>Köklenme</u>	<u>Beher çelikde</u>
<u>CAN</u>	<u>yüzdesi</u>	<u>kök sayısı</u>
		<u>ortalaması</u>
6000	53,1	9,0
5000	57,7	9,0
4000	67,1	7,7
3000	62,4	11,0
1500	53,1	7,1
K	26,5	2,8

Myrobolan B

6000	39,3	6,7
5000	39,3	7,7
4000	56,0	8,5
3000	57,5	8,0
1500	51,4	7,3
K	37,8	4,0

S U M M A R Y

At Yalova Horticultural Research and Training Center three trails on vegetative propagation of Myrobolan B and Can by leafly cuttings and hard wood cuttings were performed the following results were obtained.

By hard wood cuttings:

	<u>Percentage of rooting</u>
CAN	30,6
Myrobolan B	18,6

In greenhouse by mist propagation:

Treatments	Percentage of rooting	Number of root average on each cutting
CAN		
6000	53,1	9,0
5000	57,7	9,0
4000	67,1	7,7
3000	62,4	11,0
1500	53,1	7,1
K	26,5	2,8

Myrobolan B

6000	39,3	6,7
5000	39,3	7,7
4000	56,0	8,5
3000	57,5	8,0
1500	51,4	7,3
K	37,8	4,0

LİTERATÜR KAYNAKLARI

- 1 — Ch. Grasselly, İNRA La Multiplication Végétative des Porte-Greffe d'arbres fruitiers a noyau, Station de Recherches d'Arboriculture

Fruitiere de la Grande Ferrade Pont de la la Maye Gironde, CTIFL-
Documents Mai 1964.

- 2 — HANSEN C.J. — HARTMANN T.H., Propagation of Teperats Zone
Fruit Plants, California Agricultural Experiment Station Extension
Service, circular 471.
- 3 — HARTMANN T.H. and KESTER E.D., Plant Propagation Principles
and Practices, Engle wood Cliffs, N.J. Prentice-Hall, inc 1965.
- 4 — ————, and HANSEN J.C., Rooting of Soft wood Cuttings of
Fruit Species Under Mist, Proc. Amer. Soc. Hort. Sci. vol. 66 sayfa
157, 1955.